

УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО
СТОПАНСТВОUNIVERSITY OF NATIONAL AND WORLD
ECONOMY

РЕЦЕНЗИЯ

относно конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.9 „Туризм“, научна специалност „Икономика и управление (Туризм – Иновации в ресторантьорството, Потребителско поведение)“ по обявена процедура от Икономически университет – Варна

1. Обща информация

Изготвил рецензията: проф. д.н. Таня Петрова Парушева

Област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки”
Професионално направление 3.8. „Икономика”
Научна специалност „Икономика и управление (туризм)”
Катедра „Икономика на туризма”
Университет за национално и световно стопанство, София

Основание за написване на рецензията: Заповед № РД 06-99/04.06.2026 г. на Ректора на ИУ-Варна за назначаване на Научното жури и Протокол от първото заседание на Научното жури за избор на председател и определяне на рецензенти по конкурса от 16.07.2026г.

Рецензията е изготвена в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за неговото прилагане (ППЗРАСРБ) и Правилника за развитие на академичния състав в ИУ-Варна (ПРАС).

2. Информация за конкурса

Конкурсът за академична длъжност „доцент“ е обявен в ДВ бр. 44/14.05.2026 г. в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.9. „Туризм“, научна специалност „Икономика и управление (Туризм – Иновации в ресторантьорството, Потребителско поведение)“ за нуждите на катедра „Туризм“ в Колеж по туризм – Варна при Икономически университет – Варна.

3. Кандидат по конкурса

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат – гл. ас. д-р **Христина Пламенова Филипова** от катедра „Туризм“ в Колеж по туризм – Варна при Икономически университет –

Варна. Тя депозира комплект от документи, който е в пълно съответствие със ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и ПРАС в Икономически университет – Варна

Гл. ас. д-р Христина Филипова изпълнява **минималните национални изисквания** за академична длъжност „доцент“ в областта на висшето образование, в която е обявен конкурса по чл. 26, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ. Реализира точки по показатели А + В + Г + Д – 694.7 при изискуеми 400.

Таблица 1. МНИ за АД „доцент“ в ПН 3.9.Туризм според ЗРАСРБ и декларираните точки от гл. ас. д-р Христина Филипова

Група показатели	Точки според МНИ в ЗРАСРБ	Точки, декларираните от гл. ас. д-р Филипова
Група А	50	50
Група Б	-	-
Група В	100	100
Група Г	200	319.7
Група Д	50	225
Общо за АД „доцент“	400	694.7

Кандидатът в конкурса за доцент изпълнява и **допълнителните количествени изисквания** на Икономически университет – Варна по чл. 26, ал. 5 на ЗРАСРБ, отчита 487 точки при минимален праг – 170 точки.

Таблица 2. Количествени изисквания за АД „доцент“ към ИУ-Варна и декларираните точки от гл. ас. д-р Филипова

Група показатели	Изискван минимум точки	Точки, декларираните от гл. ас. д-р Филипова
Група Ж	100	100
Група З	40	67
	15	225
	55	292
Група И	15	95
Общо	170	487

Кандидатът отговаря на **изискванията в чл. 101** от ПРАС в ИУ-Варна:

1. Придобила е образователната и научна степен „доктор“;
2. Повече от две години заема академичната длъжност „главен асистент“, доктор в Колеж по туризъм – Варна при Икономически университет – Варна;
3. Има доказани постижения в своята област.
4. **Данни за кандидата** (персонална характеристика)

Гл. ас. д-р Христина Филипова е родена в град Варна. Получава средното си образование в IV Езикова гимназия „Фредерик Жолио - Кюри“ с преподаване на френски език. През 2011 г. завършва Икономически университет – Варна с ОКС „бакалавър“ по „Международни икономически отношения“. В периода 2011 – 2013 г. последователно придобива ОКС „Магистър 1“, специалност „Мениджмънт и Маркетинг“ (Management des Organisations parcours Marketing) и ОКС „Магистър 2“, специалност „Мениджмънт на вкуса и лукса, изследователски профил“ (Économie et Gestion du Goût et du Luxe, profil: recherche) в Université de Reims Champagne-Ardenne, Франция. През 2020 г. придобива ОНС „доктор“ в професионално направление 3.9. „Туризм“ след защита на дисертационен труд на тема „Маркетингови стратегии за предлагане на сувенири съобразно културните различия на туристите“.

Гл. ас. д-р Филипова работи като мениджър международни клиенти в „Интернешънъл Адмишън Сървисис“, а от 2016 г. е собственик и мениджър на фирма „Инфинити Ескейп ООД“. Същевременно от 2014 г. до 2020 г. е хоноруван преподавател към Колеж по туризм – Варна и катедра „ИОТ“ към Икономически университет – Варна. От февруари 2021 г. досега е главен асистент, доктор към катедра „Туризм“ в Колеж по туризм – Варна при Икономически университет – Варна.

Сферата на **научните ѝ интереси** включва: Ресторантьорство, Потребителско поведение, Социална психология, Културно наследство, Интеркултурна комуникация, Управление на човешките ресурси, Маркетинг на луксозни продукти.

Гл. ас. д-р Филипова владее на отлично ниво писмено и говоримо френски и английски езици и на базово – японски.

Удостоена е **два пъти** с колективна награда „Варна“ в областта на обществените науки – през 2023 г. и 2025 г., а през 2021 г. печели **второ място и наградата на публиката** във франкофонския научен конкурс под егидата на AUF и Institut Français Bulgarie „Моята дисертация в 180 секунди“ (Ma thèse en 180 secondes).

Член е на Съюза на учените – клон Варна, както и на Варненска туристическа камара.

Посочените персонални характеристики и постигнати резултати от кандидата, са предпоставки за успешна професионална и академична кариера.

5. Описание на научните трудове

Гл. ас. д-р Филипова представя за участие в конкурса **30 публикации**, като всички са приети за рецензиране. Те са с общ обем от 778 страници и са разпределени в структурно отношение, както следва:

Таблица 3. Вид и обем на рецензираните публикации на гл. ас. д-р
Филипова

№	Вид на научните публикации	Самостоятелна		В съавторство		Общо	
		броя	стр.	броя	стр.	бро- я	стр. .
1.	Монографии	1	256	3	58	4	314
2.	Студии	-	-	6	150	6	150
3.	Научни статии	2	17	6	96	8	113
4.	Научни доклади	4	27	7	78	11	105
5.	Учебници и учебни помагала	1	96	-	-	1	96
6.	Други публикации	-	-	-	-	-	-
	Общо:	8	396	22	382	30	778

От таблицата е видно, че кандидатът участва в обявения конкурс с **1 самостоятелна монография** – хабилитационен труд; **9 монографии и студии**; **8 научни статии**, **11 научни доклада** и **1 учебно помагало**. От представените публикации 8 са самостоятелни и 22 в съавторство, 21 са на английски език и 2 на френски, което е предпоставка за достигане до широка аудитория.

Кандидатът впечатлява с публикационната си активност и високо качество на научните трудове. В структурно отношение по брой страници преобладават монографиите и студиите с дял от 59,7%, следвани от статиите с общ дял от 14,5%, **5 от представените студии** са реферирани и индексирани в световноизвестната база данни с научна информация **SCOPUS**, за които са представени доказателства, а 16 са в Националния референтен списък на съвременни български научни издания с научно рецензиране, поддържан от **НАЦИД**.

5.1. Оценка на монографията

Висока оценка заслужава самостоятелният монографичен хабилитационен труд на кандидата: **Филипова, Х. Влияние на потребителското поведение при интегриране на иновации в ресторантьорския бизнес, Варна: Унив. изд. „Наука и икономика“, 2026, 256 с. (Библ. Проф. Цани Калянджиев; Кн. 114)., ISBN(печатно) 978-954-21-1219-8**. Монографичният труд отговаря напълно на изискванията на чл.112, ал.2 от ПРАС на ИУ-Варна. Публикуван е в специализирано научно издателство – „Наука и икономика“, обсъден е в първичното звено – катедра „Туризм“ (Протокол 3/09.10.2025), рецензиран е от две хабилитарни лица – доц. д-р Десислава Серафимова и доц. д-р Любомир Георгиев, решава съществен научен и научно-приложен проблем на високо съвременно равнище.

Монографията е пряко свързана с тематиката на обявения конкурс и има иновативен характер. Проблематиката е недостатъчно разработена,

особено в националната специализирана литература. В този вариант, публикацията е **първа** по рода си у нас. Авторът **защитава тезата**, че нагласите и оценките на потребителите по различни поколения са водещи фактори за прилагане на иновации в ресторантьорския бизнес в град Варна.

В **първа глава** на разработката се извеждат особеностите на ресторантьорството, систематизирани са таблично и са коментирани класификационни структури, изведени са особеностите и компонентите на ресторантьорския продукт. Характеризирано е потребителското поведение в ресторантьорството – общо и по четири поколения (B, X, Y, Z), и са представени съвременните му изменения. Вниманието е отделено и на същността, характеристиките и класификацията на иновациите в сектора. Представен е и авторов модел за интегриране на иновации в ресторантьорството.

В **глава втора** се анализира структурата на българското ресторантьорство, респективно на варненското като част от него. Съставена е методика на емпиричното изследване и са представени характеристиките на анкетното проучване сред потребителите на град Варна. Получените отговори са анализирани и са направени изводи относно мнението и оценките на анкетираните за състоянието на ресторантите в град Варна и интегрираните в тях иновации. Освен основния анализ е извършен такъв и по поколения, като са отразени спецификите на различните демографски групи клиенти и са изведени основните разлики в потребителското им поведение.

В **глава трета** са представени и анализирани оценките на потребителите относно възможностите за интегриране на иновации в ресторантите в град Варна. Проведени са и полуструктурирани интервюта с експерти, като мненията им са обобщени и представени посредством контент анализ. Систематизирани са многобройни бенчмарк практики за успешни иновации в ресторантьорството, формулирани са предложения за интегриране на иновации в продукта на ресторантите на град Варна.

Монографичният труд се базира на широка теоретична основа и богат методологически инструментариум, допълва успешно в научен и приложен план специализираната литература и е предназначен за широка аудитория.

Останалите публикации също са свързани с основните направления на обявения конкурс, същевременно са достатъчно разнообразни.

Представените от гл. ас. д-р Христина Филипова научни трудове са качествени от езикова и стилистична гледна точка. В количествено, структурно и съдържателно отношение напълно отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ, както и на чл.101, т. 3 и чл.112, ал. 2 от ППАС на ИУ-Варна.

6. Идентифициране на приносите в научноизследователската работа на кандидата

В творческата продукция на кандидата за доцент ясно се открояват значими приноси, които рецензентът приема и които могат да се обобщят както следва:

1. Научни и научно-приложни приноси в областта на ресторантьорството

1.1. Доразвита е теоретичната основа на ресторантьорството чрез комплексно изследване на неговата същност, структура и място в туристическата система. Авторът предлага собствена дефиниция на ресторантьорството като икономическа и социална дейност, систематизира национални и международни класификации на ресторантьорската суперструктура, анализира особеностите на ресторантьорската дейност и изяснява структурата на ресторантьорския продукт като съвкупност от материални и нематериални елементи, формиращи потребителското преживяване.

Публикации: 5, 31, 34.

1.2. Разработено е първото комплексно изследване в българската специализирана литература, посветено на взаимовръзката между потребителското поведение и внедряването на иновации в ресторантьорството. Изследването интегрира теоретичен анализ и емпирични резултати, с което разширява научните познания относно факторите, определящи избора и оценката на ресторантьорския продукт.

Публикации: 5, 31.

1.3. Доразвита е концепцията за локалните брандове и гастрономичното наследство като фактор за устойчивото развитие на ресторантьорството и туристическите дестинации. Изведена е ролята на традиционните храни и хранителните сувенири като средство за съхраняване и популяризиране на културното наследство и местната идентичност.

Публикации: 9, 10, 22, 27, 30.

1.4. Извършен е задълбочен анализ на състоянието и развитието на ресторантьорския сектор в България и в град Варна. Систематизирани са структурните характеристики на заведенията за хранене и развлечения по основни показатели, което позволява оценка на тенденциите и потенциала за развитие на сектора.

Публикации: 5, 31, 34.

2. Научни и научно-приложни приноси в областта на потребителското поведение

2.1. Доразвита е теорията за потребителското поведение в ресторантьорството чрез анализ на влиянието на комплексния ресторантьорски продукт и чрез систематизиране на особеностите на потребителите от различните поколения. Разработени са профили на

поколенията ВВ, Х, Y и Z, които разкриват различията в техните очаквания, предпочитания и потребителски нагласи.

Публикации: 5, 31.

2.2. Разширени са научните познания относно възприемането на технологичните иновации в туризма и хотелиерството чрез разработване и апробиране на авторов концептуален модел за оценка на потребителските предпочитания към използването на изкуствен интелект и роботи.

Публикации: 6, 8, 20, 28.

2.3. Доразвита е концепцията за влиянието на културните различия върху туристическото поведение чрез адаптиране на модела на Хофстеде към туристическия контекст и чрез изследване на взаимовръзката между културното наследство, местната идентичност и потребителските решения. На тази основа са изведени добри практики за устойчив и регенеративен туризъм.

Публикации: 7, 15, 16, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27.

2.4. Проведени са оригинални емпирични изследвания върху потребителските нагласи в туризма и ресторантьорството. Особен принос представлява първото по рода си проучване сред жителите на град Варна от поколенията ВВ, Х, Y и Z относно ресторантьорския продукт и интегрираните в него иновации. Изследвани са също потребителските нагласи към туристическото профилиране на общините като инструмент за по-ефективно използване на местния туристически потенциал.

Публикации: 5, 10, 27, 33.

3. Научни и научно-приложни приноси в областта на иновациите

3.1. Доразвита е теорията за иновациите в ресторантьорството чрез разработване на авторова класификация на видовете иновации и универсален модел за тяхното внедряване. Предложената класификация обхваща концептуални, продуктови, процесни, организационни, маркетингови, отворени, кризисни, технологични, дигитални, устойчиви и социално отговорни иновации, а разработеният модел поставя потребителя в центъра на иновационния процес.

Публикации: 5.

3.2. Обогатени са научните знания относно интелигентните туристически дестинации чрез анализ и систематизиране на модели, подходи и добри практики за устойчиво управление, дигитална трансформация и повишаване на конкурентоспособността.

Публикации: 12, 18, 19, 20.

3.3. Систематизирани са съвременни модели и добри практики за развитие на интелигентните градове като инструмент за устойчиво управление на урбанизираната среда.

Публикации: 13, 14, 32.

3.4. Разработени са практически приложими решения за внедряване на иновации в ресторантьорството. Проучени и систематизирани са

съвременни практики за иновации в отделните елементи на ресторантьорския продукт, а въз основа на проведените емпирични изследвания са разработени авторови концепции за тематичен ресторант в град Варна, съобразени с предпочитанията на различните поколения потребители.

Публикации: 5.

Гл. ас. д-р Христина Филипова представя справка за **17 цитирания** на 4 нейни разработки като всички цитати са в SCOPUS, с което отчита 225 точки и надхвърля четирикратно изискуемия минимум от 50 точки. Това е доказателство за международна разпознаваемост на публикациите на кандидата, което се подкрепя от нейния **h-index 2 в SCOPUS и 62 цитирания**; h-index 2 в Web of Science с 43 цитирания, както и **h-index 4 в Google Scholar с 150 цитата**, както и i10-index 3 в същата база.

Обобщените приноси кореспондират с научната специалност на обявения конкурс и демонстрират уменията на кандидата за коментиране и разрешаване на значими научни и приложни проблеми.

7. Участие в научни проекти и научни форуми

Гл. ас. д-р Филипова участва в **10 научни и научно-приложни проекта** като 7 от тях са финансирани от целевата държавна субсидия за научна дейност, а **3 са международни**: Международен проект/2023 г., Professionals' innovation training for pesca-tourism activities - PESCAVETПРОЕКТ № 2020-1-LV01-KA202-077503; Международен проект/2024 г. Creating cultural heritage businesses through hybrid learning models & hands-on curricula across borders / акроним "Cultural BEES" финансиран по програма CREA-CULT-2023-COOP-2; Международен проект „Гласът на младите изследователи“ 2021-2-BG01-K154-YOU-000039069.

Посочените проекти завършват с конкретни резултати – публикувани монографии, учебителни програми и платформи.

Кандидатката се включва също в над **20 научни форуми** като конференции („Туризмът – отвъд очакванията“ катедра „Икономика на туризма“ към УНСС, „Съвременният туризъм – преосмисляне на възможности и насоки за неговото развитие“ и „Туризмът и иновациите“ на Колеж по туризъм – Варна при ИУ-Варна, „Иновативен регенеративен туризъм – теория и добри практики“ на Аграрен университет – Пловдив, „Туризмът, бизнес, образование“ на БДУ, „Съвременният туризъм – традиции и иновации“ катедра „География на туризма“ в Софийски университет „Св. Климент Охридски“ и др.), форуми като Черноморски туристически форум, кръгли маси и дискусии.

8. Преподавателска дейност

Преподавателската дейност на гл. ас. д-р Христина Филипова е разнообразна, тя води лекции и семинарни занятия в ОКС „професионален бакалавър“ и „бакалавър“, редовно, задочно и дистанционно обучение по Ресторантьорство, Социална психология в туризма, Управление на човешките ресурси в туризма, Comparative Economic Systems (с преподаване на английски език), International Political Economy (с преподаване на английски език), Маркетингови и бизнес комуникации в туризма в Икономически Университет – Варна, както и Съвременно хранене и кулинарна култура – лекции, РО, Бургаски държавен университет „Проф. д-р Асен Златаров“.

Преподава на студенти по програмата Еразъм+ по дисциплините Marketing of luxury products и Intercultural communication (с преподаване на английски език) лекции и упражнения към Икономически Университет – Варна.

През последните две академични години (2024 - 2025/2025 - 2026), справката за учебната натовареност показва пълна аудиторна заетост на кандидата от 904 часа.

Гл. ас. д-р Филипова също е хоноруван лектор по дисциплината „Оценка на персонала“ в квалификация по „Мениджмънт на човешките ресурси“ в Център за продължаващо обучение (ЦПО) при Икономически университет – Варна. Преподавател е в краткосрочната интензивна програма (BIP) „Dukenet Spring Marketing Simulation“ в ИУ-Варна.

Отличното владение на френски и английски езици е предпоставка и за активна международна преподавателска дейност. Кандидатът за доцент осъществява **преподавателски мобилности** в Lycée des Métiers Gastronomie-Hôtellerie-Tourismes Georges-Frêche Montpellier (**Монпелие, Франция**) и Universitatea “Lucian Blaga” din Sibiu, (**Сибиу, Румъния**), както и провежда онлайн лекции пред студенти от AI Universal University – Mumbai. През 2025 г. преподава и в международната BIP програма BrandY в Université Savoie Mont Blanc (**Анси, Франция**).

Гл. ас. д-р Филипова има сериозен принос към създаването и актуализирането на учебната документация на специалностите „МХР“ и „МТРБ“ в Колеж по туризъм – Варна и на специалност „Туризъм“ към ИУ – Варна. Съавтор е на **15 учебни програми**. Написаното самостоятелно **учебно помагало** за нуждите на учебния процес, е с висока научна стойност.

Работата на гл. ас. д-р Филипова със студенти включва ръководство на студентски екипи за научноизследователска дейност, ръководство и рецензиране на дипломни работи, тюторство, ръководител на екип студенти към проект „Творческа работилница за млади предприемачи в туризма“, менторство на студенти от Икономически университет – Варна в международната BIP програма по бранд мениджмънт BrandY в Анси, Франция и други.

Гл. ас. д-р Филипова има богат преподавателски опит, притежава висока степен на подготовка за заемане на академичната длъжност „доцент“. Академичната компетентност на кандидата съответства на спецификата на конкурса.

9. Плагиатство

В представените за рецензиране публикации няма доказано по законоустановения ред плагиатство, използване на некоректни данни и/или некоректно позоваване на чужди научни трудове.

10. Критични бележки и въпроси към кандидата

Нямам критични бележки по научноизследователската и учебно-преподавателската работа на гл. ас. д-р Христина Филипова. Препоръчвам в бъдещите си изследвания, да фокусира вниманието си върху иновациите в ресторантьорството на национално равнище.

11. Заключение

Кандидатурата на гл. ас. д-р Христина Филипова за заемане на академичната длъжност „доцент“ съответства на нормативните изисквания съгласно ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане и допълнителните изисквания на Икономически университет – Варна. Тя притежава безспорни достойнства като преподавател и изследовател, с доказани приноси в научната специалност на конкурса.

Ясно заявявам своята **положителна оценка „ЗА“** единствения кандидат в конкурса за доцент. С пълна убеденост гласувам **гл. ас. д-р ХРИСТИНА ПЛАМЕНОВА ФИЛИПОВА** да бъде избрана на академичната длъжност „доцент“ в област на висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.9. „Туризм“, научна специалност „Икономика и управление (Туризм – Иновации в ресторантьорството, Потребителско поведение)“ за нуждите на катедра „Туризм“ в Колеж по туризъм – Варна при Икономически университет – Варна.

София,
03.08.2026 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:
(проф. д.н. Таня Царушева)

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679

9002 Варна, бул. „Княз Борис I“ 77
тел. 052 643 360 · факс 052 643 365 ·

77, Knyaz Boris I Blvd., 9002 Varna, Bulgaria
Phone +359 52 643 360 · Fax +359 52 643 365 ·
www.ue-varna.bg

www.ue-varna.bg
ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ ВАРНА

Вх. № 9220-1400/13.08.2026

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Георгина Луканова
член на научно жури по конкурс

за заемане на академичната длъжност „доцент“
по ПН 3.9. „Туризм“, научна специалност „Икономика и управление
(Туризм – Иновации в ресторантьорството, Потребителско
поведение)“, обявен от Икономически университет – Варна

1. Обща информация

Изготвил рецензията: доц. д-р Георгина Георгиева Луканова
Професионално направление 3.9. „Туризм“
Факултет „Управление“, катедра „Икономика и организация на туризма“
Икономически университет – Варна

Основание за изготвяне на рецензията: заповед №РД об-
99/04.06.2026 г. на Ректора на ИУ – Варна

2. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен в област на висше образование 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.9 Икономика, научна специалност „Икономика и управление (Туризм – Иновации в ресторантьорството, Потребителско поведение)“. Той е открит за нуждите на катедра „Туризм“, Колеж по туризм – Варна, обнародван в ДВ. бр. 44/14.05.2026 г., както и в съответствие с решението, взето на първото заседание на Научното жури, проведено на 16.07.2026 г.

3. Кандидат по конкурса

Единствен кандидат в обявения конкурс е гл. ас. д-р Христина Пламенова Филипова, преподавател в катедра „Туризм“ в Колеж по туризм – Варна. Представила е за участие в конкурса всички необходими документи в пълно съответствие със Закона за развитието на академичния състав в Република България, подзаконовите актове към него, както и

Правилника за развитие на академичния състав в Икономически университет – Варна. Кандидатът изпълнява както националните минимални изисквания, така и допълнителните институционални критерии за назначаване на длъжността като съществено ги надхвърля.

Таблица 1. МНИ за АД „доцент“ в ПН 3.9.Туризъм според ЗРАСРБ и декларираните точки от кандидата

Група показатели	Точки според МНИ в ЗРАСРБ	Точки на кандидата
Група А	50	50
Група Б	-	-
Група В	100	100
Група Г	200	319.7
Група Д	50	225
Общо за АД „доцент“	400	694.7

Таблица 2. Количествени изисквания за АД „доцент“ към ИУ-Варна и декларираните точки от кандидата

Група показатели	Изискван минимум точки	Точки на кандидата
Група Ж	100	100
Група З	40	67
	15	225
	55	292
Група И	15	95
Общо	170	487

4. Дани за кандидата

Христина Филипова получава бакалавърска степен по „Международни икономически отношения“ през 2011 г. През периода 2011 г. – 2013 г. получава магистърска степен по две магистърски програми в Université de Reims Champagne - Ardenne, Реймс, Франция: Мениджмънт, специалност Маркетинг и Мениджмънт на вкуса и лукса с изследователски профил. През 2020 г. тя защитава докторска степен по „Икономика и управление (Туризъм)“ в Икономически университет – Варна с дисертационен труд на тема „Маркетингови стратегии за предлагане на сувенири съобразно културните различия на туристите“.

Професионалното развитие на кандидата съчетава практически опит в областта на маркетинка и развлекателните дейности с академична дейност. Понастоящем д-р Христина Филипова заема длъжността главен асистент в катедра „Туризъм“ в Колежа по туризъм – Варна. Научните

интереси на кандидата са в сферата на Ресторантьорство, Потребителско поведение, Социална психология, Културно наследство, Интеркултурна комуникация, Управление на човешките ресурси, Маркетинг на луксозни продукти.

Христина Филипова е член на Съюза на учените – Варна и на Варненска туристическа камара. Удостоена е два пъти с колективна награда „Варна“ в сферата на науката и образованието. През 2021 година е класирана на второ място и е спечелила наградата на франкофонски научен конкурс „Ma thèse en 180 secondes“.

5. Обща оценка на научните трудове

След извършен задълбочен преглед на представените за участие в конкурса научни трудове могат да бъдат формулирани следните основни констатации относно техните количествени и структурни характеристики:

Кандидатът е представил общо 30 научни публикации с общ обем от 778 страници, което представлява напълно достатъчен обем научна продукция за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“. В количествено отношение представените материали отговарят на утвърдените национални изисквания и позволяват формиране на цялостна оценка на научноизследователската дейност на кандидата.

В структурно отношение разпределението на публикациите е както следва: една самостоятелна монография и участие в три колективни монографии и в шест студии; осем научни статии, от които две самостоятелни и шест в съавторство; единадесет доклада и едно учебно помагало. Убедително доказателство за високото качество и научната стойност на кандидата е обстоятелството, че пет от научните трудове с участието на кандидата са публикувани в издания, индексирани в световноизвестни бази данни. Докладите са представени на национални и международни конференции, което отразява активното участие на кандидата в научни форуми.

Научната продукция на кандидата включва публикации в съавторство, което показва умения за работа в екип и участие в съвместни изследователски инициативи. Същевременно самостоятелните разработки на кандидата демонстрират способността му за независима научна работа.

Съдържателната характеристика на научна продукция очертава последователен и тематично свързан изследователски профил, ориентиран към актуални проблеми на туризма, ресторантьорството и хотелиерството.

Анализът на съдържанието на публикациите позволява да бъдат открити четири основни научноизследователски направления, между които съществува ясно изразена концептуална и тематична взаимовръзка. Първото направление е свързано с потребителското поведение и неговото влияние върху развитието на туристическия и ресторантьорския продукт. Второто основно направление обхваща иновациите и технологичната трансформация в ресторантьорството, хотелиерството и туризма. Третото направление е насочено към културното наследство, местната идентичност и тяхното използване при формирането на конкурентоспособни туристически продукти и дестинации. Четвъртото направление е ориентирано към интелигентното, устойчивото и регенеративното развитие на туристическите дестинации и територии. На тази база може да се твърди, че съдържанието на представената научна продукция показва добра съгласуваност с тематичния профил на конкурса в областта на иновациите в ресторантьорството и потребителското поведение.

За участие в конкурса гл. ас. д-р Христина Филипова е представила хабилитационен труд, на тема „Влияние на потребителското поведение при интегриране на иновации в ресторантьорския бизнес“, който представлява оригинално, самостоятелно научно изследване, с иновативен характер, по актуална и значима тематика. Трудът е рецензиран от двама, уважавани в научните среди рецензенти. Публикуван е в монографичната библиотека „Цани Калянджиев“ на издателство „Наука и икономика“ към ИУ – Варна. Обектът, предметът и времевият период на изследването не предполагат припокриване с дисертационния труд на кандидата, което отговаря на законовото изискване на чл. 24, ал. 1, т. 3 от ЗРАСРБ.

Считам, че научната продукция на гл. ас. д-р Христина Филипова се отличава с целенасоченост, аналитичност, задълбоченост, добра структурираност и тематична последователност, като напълно съответства на профила на конкурса.

6. Идентифициране на приносите в научноизследователската работа на кандидата

На основата на съдържанието на представените публикации могат да бъдат систематизирани следните научни и научно-приложни приноси:

Научни приноси

Обогатено е научното познание за взаимовръзката между потребителското поведение и иновационните процеси в

ресторантьорството, като е доказано, че ефективността на иновациите зависи в значителна степен от потребителските нагласи, поколенческите характеристики и възприеманата стойност на нововъведенията.

Разширени са теоретичните постановки относно интегрирането на технологичните иновации в туризма и ресторантьорството, чрез изследване на влиянието на автоматизацията, роботизацията и изкуствения интелект върху туристическото обслужване и потребителското преживяване.

Доразвити са концептуалните постановки за ролята на културното наследство и местната идентичност като фактори за формиране на конкурентоспособни туристически продукти, гастрономически брандове и устойчиви туристически преживявания.

Разширено е научното познание относно интелигентните и устойчивите туристически дестинации, като е предложен комплексен поглед върху взаимодействието между дигиталната трансформация, устойчивото управление и участието на заинтересованите страни в развитието на туристическите територии.

Създадена е цялостна концептуална рамка, свързваща потребителското поведение, иновациите, културната идентичност и устойчивото развитие, която придава вътрешна тематична завършеност на научните изследвания на кандидата и очертава ясно разпознаваем научен профил.

Научно-приложни приноси

Разработени са модели, методически решения и аналитични инструменти за оценяване на потребителските нагласи към иновациите, които могат да бъдат използвани при управлението на ресторантьорски и туристически предприятия.

Формулирани са практически подходи за внедряване на иновации в ресторантьорството и хотелиерството, съобразени както със спецификата на обслужването, така и с особеностите на различните потребителски сегменти.

Предложени са решения за разработване и позициониране на туристически продукти, базирани на местното културно и гастрономическо наследство, които подпомагат изграждането на регионална идентичност и повишаването на конкурентоспособността на туристическите дестинации.

Изведени са препоръки за стратегическо развитие и профилиране на туристически дестинации, основани на принципите на интелигентното управление, устойчивото развитие и ефективното използване на местния

ресурсен потенциал.

В обобщение приемам, че представените приноси имат характер преимуществено на обогатяване и доразвиване на съществуващото научно познание, концептуализиране на взаимовръзки и адаптиране на теоретични постановки към конкретни проблеми на туризма, съчетани със значими научно-приложни резултати.

Цитирания

За участие в конкурса д-р Христина Филипова отчита общо 17 цитирания, което съответства на 225 точки съгласно националните критерии за оценка, като по този начин значително надхвърля минималните изисквания за длъжността. Представените данни сочат добро ниво на академична видимост и признание на научните изследвания на кандидата. Положително се оценяват цитиранията в публикации, индексирани в световноизвестни бази данни, което предполага, че елементи от научните изследвания на кандидата са достигнали до международна академична аудитория.

7. Участие в научни проекти

Положително следва да се оцени участието на кандидата в седем вътрешно университетски и два международни научноизследователски проекта, което показва неговата устойчива и резултатна научноизследователска активност. Тематичният обхват на проектите е в пряка връзка с научната специалност на конкурса. Голяма част от резултатите от работата по проектите са представени в научни публикации.

Като цяло, представените резултати са значими, аргументирани и достатъчни по обем, съдържание и разпознаваемост, за да обосноват положителна оценка на научноизследователската дейност на кандидата.

8. Преподавателска работа

Гл. ас. д-р Христина Филипова има приблизително 12 години преподавателски опит в Колеж по туризъм и в Икономически университет – Варна. Представената справка за учебната ѝ натовареност показва, че д-р Филипова е водила лекции и семинарни занятия в ОКС „професионален бакалавър“ и „бакалавър“ по дисциплини като „Социална психология в туризма“, „Управление на човешките ресурси“, „Ресторантьорство“, „Сравнителни икономически системи“. Освен посочените, д-р Филипова е водила лекции и семинарни занятия по програма ERASMUS на английски език в ИУ – Варна. Важно е да се отбележи, че през периода 2023 г. – 2025

г. тя е провеждала краткосрочни лекционни курсове в чуждестранни университети във Франция, Румъния и Индия.

Положително следва да се оцени участието ѝ в разработването на четиринадесет учебни програми и едно учебно помагало. Висока оценка заслужава и активната ѝ работа със студентите, която се потвърждава от научното ръководство на десетки дипломанти в ОКС „бакалавър“ и „магистър“, участието ѝ като отговорник по тюторната система, менторство на студенти в международната VIP програма по бранд мениджмънт BrandY в Анси, Франция през 2025 г., както и дейността ѝ в студентски научни форуми.

Високо може да се оцени и обстоятелството, че гл. ас. д-р Христина Филипова показва трайна ангажираност и към собственото си професионално развитие и квалификация. Доказателство за това са отчетените седем участия в различни обучения и семинари.

В обобщение, учебно-преподавателската дейност на гл. ас. д-р Христина Филипова напълно отговаря, както в количествен, така и в качествен аспект, на изискванията за заемането на академичната длъжност „доцент“ и категорично доказва, че кандидатът успешно участва в обучението и професионалната подготовка на бъдещи специалисти за туристическата практика.

9. Плагиатство

В представените научни трудове не е установено плагиатство и други нарушения на академичната етика.

10. Въпроси, критични бележки

Нямам бележки към научноизследователската и учебно-преподавателската дейност на гл. ас. д-р Христина Филипова. Бих отправила препоръка, насочена към бъдещата ѝ изследователска работа: да продължи да разширява публикационната си дейност в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни, както и да засили научното си сътрудничество с преподаватели от други висши училища в страната и чужбина.

11. Заключение

Запознаването ми с представените документи и научна продукция, както и личните ми впечатления от гл. ас. д-р Христина Филипова са

основания за твърдението, че кандидатът изцяло отговаря на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане и вътрешните нормативни актове на ИУ – Варна за заемане на академичната длъжност „доцент“. Научната продукция демонстрира ясна тематична насоченост, научна зрялост и добра интеграция между теория и практика, а преподавателската и проектната дейност допълват цялостния академичен профил. Представените резултати убедително доказват готовността на кандидата за заемане на академичната длъжност „доцент“.

С оглед на гореизложеното давам своята положителна оценка и убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да подкрепи кандидатурата на гл. ас. д-р Христина Пламенова Филипова за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 3.9 Туризм, научна специалност „Икономика и управление (Туризм – Иновации в ресторантьорството, Потребителско поведение).“

12.08.2026 г.

С уважение:

(доц. д-р Георгина

Заличена информация съгласно
ЗЗЛД и регламент (ЕС) 2016/ 679